

IZVJEŠTAJ SA JAVNE RASPRAVE POVODOM NACRTA ZAKONA O NAKNADI ŠTETE ŽRTVAMA KRIVIČNIH DJELA

Strategijom reforme pravosuđa u Crnoj Gori za period 2007- 2012 i Inoviranim Akcionim planom za njeno sprovođenje 2012-2013, i Programom rada Vlade Crne Gore za 2012. godinu u IV kvartalu, predviđeno je donošenje Zakona o naknadi štete žrtvama krivičnih djela, kojim bi se pitanje naknade štete iz budžeta Crne Gore regulisalo zakonom.

Naime, Ministarstvo pravde je rješenjem br. 01-9345/11 početkom decembra 2011. godine obrazovalo je radnu grupu, sa zadatkom izrade teksta Nacrta zakona o naknadi štete žrtvama krivičnih djela. Radna grupa je održala osam radnih sastanaka, nakon čega je pripremljen nacrt zakona.

Budući da je Nacrt zakona o naknadi štete žrtvama krivičnih djela, sa programom javne rasprave, utvrdila Vlada na sjednici od 29. decembra 2011. godine, tj. prije donošenja Uredbe o postupku i načinu sprovođenja javne rasprave u pripremi zakona, postupak izrade teksta nacrta zakona sproveden je na osnovu propisa koji su važili u tom periodu.

U periodu od januara do jula 2012. godine, Ministarstvo pravde je dobilo dvije ekspertize na nacrt zakona, i to od Savjeta Evrope i eksperata Evropske komisije, i nakon toga objavilo javni poziv za učešće u raspravi na internet stranici ministarstva, portalu e-uprave i dnevnom listu „Pobjeda“. Javna rasprava je trajala 40 dana od dana objavljivanja javnog poziva za učešće u raspravi, počev od 1.12.2012.godine do 10.01.2013.godine.

Imajući u vidu značaj ovog zakona, kao i da su ekspertize na zakon dostavljene sredinom jula 2012. godine, Ministarstvo pravde je odlučilo da obavezu donošenja zakona prenese za II kvartal 2013. godine.

Tokom javne rasprave obavljane su konsultacije sa članovima radne grupe na način što su se razmjenivala mišljenja na određena zakonska rješenja i razmatrale dostavljene primjedbe i sugestije.

Javnu raspravu je sproveo Ministarstvo pravde u saradnji sa UNDP-om i OEBS-om. Učesnici javne rasprave su bili građani, predstavnici državnih organa, organa lokalne samouprave, međunarodnih organizacija, nevladinih organizacija i drugi zainteresovani subjekti.

U okviru javne rasprave, organizovan je okrugli sto u Podgorici, a predlozi, sugestije i komentari su dostavljani elektronskim putem i na drugi način.

Dana 19.12.2012.godine u 10 časova održan je okrugli sto u Podgorici.

Javnu raspravu je otvorio **potpredsjednik Vlade i ministar pravde, gospodin Duško Marković**, koji je istakao da je u međunarodnoj zajednici i uopšte u Evropskoj uniji, evidentno povećano interesovanje za položaj žrtava krivičnih djela. U skladu sa međunarodnim trendovima, i Crna Gora radi na unapređenju ovih pitanja, pa su sprovedene brojne reforme u cilju poboljšanja dostupnosti, pomoći i podrške žrtvama. Nova zakonska rješenja o žrtvama u Crnoj Gori, odnose se na nasilje u porodici, seksualni kriminal, zlostavljanje na radnom mjestu, trgovinu ljudima, kao i na aktivniju ulogu žrtva i zaštitu od reviktimizacije.

Nakon toga šef Misije OEBS-a u Crnoj Gori, ambasador Lubomir Kopaj, je naglasio da će se donošenjem ovog zakona, učiniti još jedan korak ka usklađivanju crnogorskog zakonodavstva sa evropskim standardima. Takođe, u cilju zaštite žrtava krivičnih djela nasilja, obezbijediće se pravična naknada žrtvama, bez obzira da li je počilac krivičnog djela poznat i bez obzira na to u kojoj je fazi krivični postupak.

Poslije uvodnih izlaganja pomoćnik ministra, gospođa Branka Lakočević, predstavila je Nacrt zakona o naknadi štete žrtvama krivičnih djela. Pravo na naknadu štete ima lice koje je oštećeno krivičnim djelom izvršenim sa umišljajem uz primjenu sile i koje za neposrednu posljedicu ima smrt, tešku tjelesnu povredu ili teško narušenje fizičkog ili psihičkog zdravlja. Ako je usljed izvršenja krivičnog djela nastupila smrt žrtve, pravo na naknadu štete imaju lica koja je žrtva izdržavala. Pravo na naknadu se ostvaruje samo ako je krivično djelo prijavljeno policiji ili državnom tužilaštvu kao krivično djelo.

Naknada se priznaje za troškove zdravstvene zaštite, izgubljenu zaradu, zbog gubitka izdržavanja i za pogrebne troškove.

Nadležni organ za sprovođenje postupka i odlučivanje o pravu na naknadu je Komisija za novčanu naknadu žrtvama krivičnih djela koju imenuje Vlada Crne Gore. Prema Nacrtu, Komisiju čine predsjednik, četiri člana i njihovi zamjenici. Predsjednik Komisije imenuje se iz reda sudija Vrhovnog suda Crne Gore, dok se članovi imenuju iz reda: zamjenika Vrhovnog državnog tužioca, predstavnika nevladinih organizacija iz oblasti zaštite ljudskih prava, predstavnika Ministarstva pravde i stručnih lica iz oblasti socijalne zaštite.

Postupak za ostvarivanje naknade pokreće se pisanim zahtjevom koji se podnosi Ministarstvu pravde na crnogorskom jeziku na posebnom obrascu. Zahtjev se mora podnijeti najkasnije u roku od šest mjeseci od dana kada je izvršeno krivično djelo. Izuzetak od navedenog pravila predstavlja slučaj ako žrtva zbog zdravstvenih razloga nije u mogućnosti da podnese zahtjev u predviđenom roku.

O pravu na naknadu Komisija donosi rješenje u roku od tri mjeseca od prijema potpunog zahtjeva, kojim može odbaciti zahtjev kao neblagovremen ili nedopušten, odbaciti zahtjev kao neuredan ili nepotpun uz uslov da je podnosilac zahtjeva pozvan da ga ispravi ili dopuni, ali to nije učinio u ostavljenom roku, prihvatiti zahtjev, u cijelosti ili djelimično, i odrediti iznos naknade, ili odbiti zahtjev kao neosnovan.

Gospođa Lakočević je istakla da je, uz podršku OSCE-a, urađena i procjena finansijskog uticaja zakona na budžet Crne Gore.

U Podgorici je diskutovalo 4 učesnika gdje su date načelne i pojedinačne primjedbe i sugestije, postavljana pitanja i dati komentari od kojih su neki zapravo konstatacije i generalni stavovi.

Osnovna pitanja koja su potencirana tokom javne rasprave bilo na okruglom stolu ili putem elektronske pošte grupisana su u **6 tema** i to:

1. Primjedbe i sugestije u vezi sa predloženim rokom od šest mjeseci od dana kada je izvršeno krivično djelo za podnošenje zahtjeva za ostvarivanje prava na naknadu

Primjedbe predstavnika NVO Građanska alijansa g. **Milana Radovića** i predstavnika NVO Akcije za ljudska prava g. **Dalibora Tomovića** odnosile su se na to da rok predviđen u članu 23 nacrta zakona treba produžiti na godinu dana kako bi ovlašćena lica imala dovoljno vremena za podnošenje zahtjeva.

Odgovor obrađivača

Nakon analize člana na koji je data primjedba obrađivač smatra da je rok od 6 mjeseci dobro rješenje budući da međunarodni standardi koji su uzeti u obzir prilikom izrade nacrta zakona upravo predviđaju da se zahtjev podnosi u najkraćem mogućem roku od dana kada je krivično djelo izvršeno, kako bi se žrtvi moglo pomoći ako je u teškom fizičkom i psihičkom stanju, kao i iz razloga da se nastala šteta može potvrditi i procijeniti bez poteškoća.

2. Primjedbe i sugestije u vezi predviđene obaveze prijave krivičnog djela

Veliki dio učesnika na javnoj raspravi istakao je potrebu da se pored predviđene obaveze da se krivično djelo prijavi nadležnim organima, kako je to predviđenom članom 8 nacrta zakona, propiše i mogućnost da je djelo evidentirano na drugi način.

Odgovor obrađivača

Obrađivač se odlučio za predloženo rješenje iz razloga cjelishodnosti. Naime, da bi se isplatila naknada štete žrtvama potrdeno je da je krivično djelo izvršeno sa umišljajem, da je riječ o krivičnom djelu nasilja i da za neposrednu posljedicu ima smrt, tešku tejelesnu povredu ili teško narušenje zdravlja.

3. Primjedbe i sugestije u vezi sa usklađivanjem nacrtu zakonu sa Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti

Tokom javne rasprave g. **Zora Čizmović** iz Ministarstva unutrašnjih poslova istakla je potrebu da se čl. 24 st. 1 i čl. 41 nacrtu zakonu usklade sa Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti.

Odgovor obrađivača

Obrađivač je u većem dijelu prihvatio navedene primjedbe i sugestije.

4. Primjedbe i sugestije na predložen krug lica koja imaju pravo na naknadu

Predstavnik Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore g. **Ivan Krkeljić**, kao i predstavnik NVO Akcija za ljudska prava g. **Dalibor Tomović** mišljenja su da treba izvršiti dopunu člana 2 nacrtu zakonu i proširiti krug lica koja imaju pravo na naknadu. Naime, u čl. 2 st. 2 nacrtu zakonu je predloženo da ako je kao posljedica krivičnog djela nastupila smrt žrtve pravo na naknadu imaju lica koja je žrtva izdržavala. Ističe se da navedeno rješenje nije u skladu sa razlozima pravičnosti i da ga treba proširiti na i na lica sa kojima je postojala trajnija životna zajednica u vrijeme izvršenja krivičnog djela. Nadalje, **iz NVO Akcije za ljudska prava** smatraju da je pravično obuhvatiti i situacije kada je krivično djelo izvršeno i prema nekom drugom licu, a žrtva je pokušala da spriječi ili pomogne licu prema kome se vrši krivično djelo.

Odgovor obrađivača

Nakon analize člana na koji je data primjedba obrađivač smatra da je ispoštovao međunarodne standarde u ovoj oblasti, tačnije Evropsku konvenciju o naknadi štete žrtvama krivičnih djela nasilja (ETS.No 116) kojom je u članu 2 stav 1 tačka b propisano da pravo na naknadu imaju i izdržavani članovi porodice lica koja su umrla od posljedica izvršenja krivičnog djela nasilja.

5. Primjedbe i sugestije u vezi sa predviđenim vrstama naknade

Iz NVO Akcija za ljudska prava predložena je dopuna člana 3 nacrtu zakona u smislu da se proširi krug vrsta naknada. Pored već predviđenih predlaže se uvođenje naknade za trajno povećane potrebe žrtve, troškove psihološkog savjetovanja, troškove pravnog zastupanja i naknade zbog pretrpljenih i budućih duševnih i fizičkih bolova. Nadalje, se predlaže da se preciznije definiše šta se sve smatra troškovima sahrane (kao npr. izgradnja nadgrobnog spomenika i kupovina grobnice).

Odgovor obrađivača

Evropska konvencija o naknadi štete žrtvama krivičnih djela nasilja (ETS.No 116), koja i predstavlja osnov za donošenje ovog zakona, upravo predviđa iste stavke kao i nacrt zakona, koje zavisno od konkretnog slučaja, naknada treba da obuhvati. Takođe, obrađivač smatra da nije potrebno precizirati šta spada u pogrebne troškove, već da je predviđena formulacija „uobičajeni troškovi“ već poznata našem zakonodavstvu i praksi.

6. Primjedbe i sugestije u odnosu na ostale odredbe nacrtu zakona

Sudija Vrhovnog suda Crne Gore dr **Čedomir Bogićević** u svojim komentarima istakao je da naziv tijela koji odlučuje o naknadi, tzv. komisija (član 18) nije adekvatan i da ga treba promijeniti kako ne bi bio isuviše birokratski i administrativan. Nadalje, smatra da su odredbe čl. 18 st. 2 i 3 u suprotnosti sa ustavnim principom nespojivosti funkcije, kao i da je članom 30 stav 4 isključeno pravo žalbe na akt-rješenje komisije.

Predstavnik Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore g. **Ivan Krkeljić** istakao je potrebu usklađivanja čl. 1 i 2 nacrtu zakona.

Predstavnik NVO Građanska alijansa g. **Milan Radović** ukazao je da je možda bolje rješenje da nadležno ministarstvo predlaže predstavnika NVO za člana Komisije za novčanu naknadu žrtvama krivičnih djela, nego rješenje predviđeno u čl. 19 st. 3 alineja 2.

Iz **NVO Akcija za ljudska prava** predložena je dopuna člana 15 koji uređuje pitanje uračunavanja drugih naknada, na način da se definiše da se pod drugim osnovima ne smatra naknada nematerijalne štete koju je žrtva ostvarila u sudskom ili vansudskom postupku. Razlog za navdenu je, da se ostavi mogućnost da lica iz čl. 2 nacrtu zakona imaju pravo da zahtijevaju naknadu i sudskim putem ukoliko su nezadovoljna dobijenim iznosom po osnovu ovog zakona.

Odgovor obrađivača

Obrađivač se opredijelio za naziv tijela koje odlučuje o pravu na naknadu i visini naknade „komisija“, iz razloga što je to uobičajeni naziv za slična radna tijela i to nije novina u našem sistemu. Takođe, članstvo i rad u komisiji nije stalno zanimanje i u tom smislu obrađivač smatra da se navedenom odredbom ne ugrožava ustavni princip nespojivosti funkcije. U našem sistemu sudije su predsjednici i članovi brojnih komisija koje odlučuju o nekom pravu. Obrađivač smatra da je rješenje predviđeno čl. 30 st. 4 nacrta zakona u skladu sa načelima upravnog postupka.

Prihvaćena je sugestija da se izvrši usklađivanje čl. 1 i 2 nacrta zakona. Obrađivač se opredijelio za rješenje predviđeno u čl. 19 st. 3 alineja 2 budući da Kancelarija Vlade Crne Gore za saradnju sa navladinim organizacijama vodi evidenciju o NVO i redovno vrši izvještavanje o međusobnoj saradnji. Obrađivač smatra da nije potrebno izvršiti dopunu člana 15 nacrta zakona budući da taj član treba dovesti u vezi sa članom 37 nacrta zakona.

Umjesto zaključka

Na osnovu komentara, primjedbi i sugestija dobijenih nakon javne rasprave, Ministarstvo pravde doraduje tekst nacrta zakona i priprema ga za formu predloga. Osnovna ideja obrađivača je bila da ovaj značajni zakonski tekst bude odraz nastojanja da se Crna Gora pridruži krugu država koje u okviru svog zakonodavstva nastoje sprovesti svrhu evropskih standarda u cilju zaštite položaja žrtava krivičnih djela nasilja.